

כ"כ חשובה, ולכן הרע למשה שנעשה סרסור בין ישראל להשי"ת, אולם מ"מ לא כאב לבו כיון דכך הוא טובתם של ישראל לא הביט על עצמו, אולם לאחר שראה שלא הציל בשליחותו את ישראל היה צר לו מאוד ששתים נפסד א' שאינו בעל בחירה ב' שגם לישראל לא הטיב כלום, וחשש כי מאי דשלחו ה' היא מל' שילוח כמו שלח תשלח.

וזהו שאמר ליה משה להקב"ה למה הרעת לעם הזה, והיינו כיון דאני בשליחות ששלחת אותי לפרעה לא הטבתי לישראל, א"כ שוב נתעורר לו **ולמה זה שלחתי,** והיינו דנראה שהקב"ה שלח אותו הימנו.

ולפי"ז י"ל דהכי קאמר למה הרעת לעם הזה היינו שהוסיפו עתה הגזירה שיצטרכו לקושש תבן מעצמם, וא"כ שעיד"ז יזכו בדיוג דבר מצרא בארץ ישראל, **למה זה שלחתי** והיה לך לשלוח ביד ר"ע דסובר דאפי' אם אינו מוסיף משלו אומן קונה בשבח כל'.

ה' צ"צ

כיון שנשיא אין לו בחירה וגם לא הטיב לישראל חשש ששלחו ה' הימנו

ביאר באבן שלמה (שמלויה) דעיקר חשיבות עבודה הוא ע"י שיש יצה"ר ובחירה לכן אמרו טוב מאוד זה יצה"ר, שמי שזוכה להתגבר על היצר אין לך תענוג גדול מזה, וכפי שאמרו יפה שעה אחת בתורה ובמעש"ט יותר מכל העוה"ב, אמנם מי שנבחר לנביא אזי לב מלכים ושרים ביד ה' ואין לו בחירה, תו אין עבודתו

חמדת הדף

מסכת שבת מדף צ' - צ"ה

דף צ'

מי שבישל ביד אחת בב"ח ובבת אחת בישל ביד השני עוד בב"ח כמה חייב

"במשנה" המוציא קופת הרוכלין אע"פ שיש בה מינים הרבה אינו חייב אלא חטאת אחת- החפץ חיים בספרו מחנה ישראל (ס' ל"א) כתב דאיש חיל שאנוס עפ"י הפקודה להוציא איזה דבר לרה"ר שוב אינו מחוייב על שאר חפציו שיצוץ לצורך עצמו, ועוד כתב דיש סברא לומר שאפי' אינו מוציא חפציו באותו יד שמוציא חפצי הממשלה גם יהיה פטור כיון שעושה הכל בב"א הוי רק ריבוי בשיעורין, וביתר הוסיף לחדש דיש להסתפק במי שבישל בב"ח ביד אחת, ובבת אחת העמיד בידו הב' על האש עוד איסור בב"ח אולי אינו חייב רק אחת, אולם בשו"ת ארץ צבי (ח"א סי' ע"ה) הביא מדברי הגמ' דילן דאינו כן, דהא הכא אמרינן דדוקא בכלי א' חשיבה הכל הוצאה אחת אולם אם אינו בכלי אחת ודאי דחייב על כל פעולה, וכי היכי דאמרין (לקמן ד.ד) הוציא אוכלים בכלי והכלי צריך לו חייב שתיים, הרי דאפי' בהוצאה בכלי חייב שתיים.

האם מותר לתקוע בשופר של ע"ז ברה"ש חלל להיות בשבת

(ע"ב) "במשנה" המצניע לזרע ולדוגמא ולרפואה והוציאו בשבת חייב בכל שהוא- ופרש"י משום דאחשיבה, עפ"י דברים הנ"ל תי' בשו"ת מנחת אלעזר (ח"ד סי' ע"ח) הקושיא המפורסמת דאמאי עקרו חז"ל מצוות תק"ש בשבת הא למאי דאמרו (שבת עה) דעצי אשירה פטור בהוצאה דאיסור הנאה הוא, א"כ הרי יכולים לקיים המצוה"ע" שיתקעו בשופר של ע"ז דיוצאים בדיעבד וליכא חשש דשמא יוציא דהא אפי' יוציא יהיה פטור דהוי איסורי הנאה, אולם להנ"ל לק"מ כיון דבזה שיקח את השופר של ע"ז הוא מטעם דרק על ידיה יוכל לצאת ידי חובה א"כ לית לך אחשביה גדול מזה (בקושיא זו הארכנו גליון כ' ראש השנה תשע"ג (שנה ב') יעו"ש ויונעם לך).

דף צ"א

זקנים וחלושים אם יש להם על מה לסמוך לקרות ק"ש אחרי זמן הקבוע

אלא מעתה חישב להוציא כל ביתו הכי נמי דלא מיחייב עד דמפיק לכל ביתו התם "בטלה דעתו אצל כל אדם"- הנה יש לעיין בהא דבטלה דעתו אצל כל אדם האם בכל גונוי אמרינן כן או לא, דהנה בשו"ת ארץ צבי (ח"א או"ח סי' ח') נסתפק באנשים חלשים וזקנים אשר מטבעם הם צריכים שינה יתירה מאדם אחר ואין ביכולתם לקום בזמן קריאת שמע אי יש איה מקום להליץ בעדם זכות, והנה אמרו (עירובין ל:) מערבין לחולה ולזקן כדי מזונו, ולרעבתן ככל אדם דבטלה דעתו אצל

מסייע אין בו ממש- כתב הט"ז (או"ח סי' שכ"ח) דאפי' במלאכה דאורייתא אמרינן מסייע אין בו ממש, אולם בשו"ת הרדב"ז (סי' רמ"ג) חלק וס"ל דבאיסור תורה מסייע יש בו ממש, לגבי להסתפר מגוי בע"פ לאחר חצות, ובערך השולחן (סי' שכ"ח) הוכיח כדעת הט"ז, אולם הפר"ח כתב כהרדב"ז דאיסור להסתפר בערב פסח אפי' ע"י נכרי כיון דהוא מסייע לו, אולם לדברי הפר"ח שנקט להלכה שאסור להסתפר בע"פ אחר חצות הרי דאפי' באיסור דרבנן אמרינן מסייע יש בו ממש, ויעו"ש בנו"ש (מהדו"ק או"ח סי' י"ג) שפסק שמותר להסתפר בע"פ ע"י נכרי, והנה הש"ך (יו"ד סי' קצ"ח) הביא בשם הט"ז דאיסור להסתפר וכן הסכים בשו"ת חכם צבי (סי' פ"ב) לאסור, והאריך בזה עוד בשו"ת תשובה מאהבה (סי' קל"ד).

חידושי דינים בדין מלאכה שאצל"ג

(ע"ב) המוציא את המת במטה וכו' רבי שמעון פוטר- וברש"י דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור הנה להלכה פסקו רוב ראשונים יעו"ר ראב"ד (הל' שבת פ"א ה"ז) ועוד ראשונים הובאו טור וב"י (סי' רע"ח) כר"ש דמלשאצל"ג פטור, והרמב"ם (שבת פ"א ה"ז) פוסק כר"י דחייב, וחי"ש המאירי (ביצה ו') דביו"ט לכר"ע פטור מלשאצל"ג, אולם בפנ"י (שבת מו:) כתב דאפי' ביו"ט קעבר אלאו, והראש יוסף דחה דבריו, ובכפ"ת (סוכה ל"ג) האריך עוד בהאי דינא, ולגבי יוה"כ אי אמרינן ביה דחמיר כשבת או דינו כיו"כ בהאי דינא שמלשאצל"ג, הנה בירושלמי (יומא פ"ג ה"ה) משמע דאפי' לר"י דמחייב בשבת ביוה"כ פוטר, ודחו זאת וקו"ל ש' דלענין זה דינו כשבת, אולם לדברי המאירי הנ"ל אפשר דדינו כיו"כ ולא שייך ביה מלשאצל"ג, ולגבי שביעית כתבו להדיא התוס' (גיטין מד: ד"ה שנתקווצה) דלא אמרו בשביעית קין דמלשאצל"ג.

ובחידושי הרשב"א (שבת ק"ה) דצורך מצוה מיקרי שאצל"ג כגון קבורת מת, ויעו"ר בשו"ת מנחת אלעזר (ח"ג בהשטות לס' י"ז) דא"כ מ"ט חששו שמא יעבידו הא במצוה הוי שאצל"ג, ומלאכה הנעשית באונס כתב בזה המהרי"ק (סי' קל"ז) דמיקרי אצל"ג, וכ"כ בשו"ת חת"י יאיר (סי' קפ"ג) והפנ"י (שבת ע"ב) ויעו"ש בזה בשו"ת מהר"י אסאד (יו"ד סי' כ"ג), ובשו"ת בית יצחק (או"ח סי' ל"ד אות ו').

דף צ"ד

האם אמרינן קלב"מ ליפטר מקרבן

שגג על האוכלים והזיד על הכלי- אזי דינא הוא שחייב סקילה על הכלי וחייב קרבן על האוכלים, והנה בכל התורה קיי"ל קלב"מ וא"כ יש להבין היאך כאן נענש על שתיים, הנה הקצות (סי' כ"ח סק"א) דכי היכי דאמרו (ב"מ צא.) ברש"י בבא לצאת ידי שמים חייב בקים ליה בדברה מיניה ה"נ בקרבן כן, והנה מדברי התוס' (פסחים כ"ט) דתשלומי תרומה שהם תשלומי כפרה לא אמרינן בהו קלב"מ, הרי ודאי דאף בקרבן שעיקרו לכפרה בא לא אמרינן בהו קלב"מ, ויעו"ש במנחת חינוך (מצוה קצ"ט אות ג' ובמצוה ר' אות ה') שהוכיח נמי כן דבקרבן לא אמרינן קלב"מ.

כל אדם, הרי דדוקא גבי רעבתן אמרינן דבטלה דעתו משא"כ בחולה ולזקן לא אמרינן כן, א"כ אפשר דקרינן ביה ובקומך אפי' כשהם מתעוררים יותר מן המאוחר דאין לומר דבטלה דעתם בקימתם דהא חזינן דגבי זקן וחולה לא אמרינן כן.

פרי שחציו בירושלים וחציו בחוץ מה דינו למע"ש

(ע"ב) אמר חזקיה לא שנו אלא בקופה מליאה קישואין ודלועין אבל מלאה חרדל חייב- וברש"י כיון דדלועין וקישואין ארוכים הם ותליא אי אגד כלי שמה אגד או לאו, הנה במנחת חינוך (מצוה תמ"ג אות ב') נסתפק לגבי דין מע"ש בירושלים שמדינא אינם חייבים במעשר עד שיכנסו לפניו מן החומה מה יהיה הדין בפירות ארוכים החייבים במע"ש וחציים בפנים וחציים בחוץ, ותכב דיש לומר דהחלק שבפנים חייב דקרינן ביה לפני ה' תאכלנו, ומה שבחוץ פטור כיון דהוא בחוץ וכן הדין אם הוא בכלי, וחצי הכלי בחוץ וחצי בפנים, דלא דמי לשבת שנחלקו בזה, הכא לכ"ע כן הדין.

דף צ"ב

הוצאה דרך אחוריו אי חייב פטור

ואיבעית אימא מארן- הרי דמסוגיא דהכי משמע דילפינן איסור הוצאה מהארון, והנה הקשה בכלי חמדה (פר' יתרו) דכיון דילפינן דין הוצאה מהמשכן א"כ יקשה על דברת הירושלמי (שבת פ"א ה"א) על הא דאיתא התם המוציא בשבת דרך אחוריו חייב, ופריך הא לאו דרך הוצאה בכך, ולמאי דפסק הרמב"ם (סופ"ב מהל' כלי המקדש) דהארון היה נישא דרך אחוריו אמאי אינו חייב הא כל דין דהוצאה יליף ממשכן, ותי' , ויעו"ר עוד בשו"ת משנה שכ"י (ח"ב סי' ע"ט) בכמה ביאורים וחד מן דין דיש לומר דלא כתב הרמב"ם דהיה נישא רק מאחוריו דהא ודאי הוי גם שהלכו לפני הארון, ורק ככה"ה הוי דרך הוצאה בכך דכל משא גדול נישא מלפניו ואחוריו.

חידושי דינים בדין שנים שעשאוהו

(ע"ב) דתנו רבנן בעשותה שניים שעשאוה פטורין- הנה בדין שנים שעשאוה פטורים אי בכל איסורים אמרו כן או דווקא באיסורי שבת, והפמ"ג (תיבת גומא פר' פקודי) דדוקא חטאת וזכרת אולם איסור תורה יש, ודוקא שבת דהו"ל לאו שניות לאזהרת ביי"א אין לוקין אולם ביו"ט חייבים מלקות, ויעו"ש בשו"ת שם אריה (אהע"ז סי' צ"ה) שגם כתב כן, וכ"כ בשו"ת ערוגת הבשם (או"ח סי' ע"ח) ובשו"ת באר יצחק (או"ח סי' י"ד), והנה בשו"ת לבושי מרדכי (מהדו"ב סי' קל"ז) הוכיח מדברי הרמב"ם דכל האיסור של שנים שעשאוהו הוא רק דרבנן, וכ"כ בשו"ת מהר"י שטייף (סי' י"א), והנה חידש הגאון רבי שלמה קלוגר בשו"ת האלף לך שלמה (או"ח סי' קמ"ד) דפטור דקאמר רק בדיני אדם אולם בדיני שמים חייבים שניהם דכל אחד שליח לחבירו, וכ"כ ביד המלך (הל' שבת פ"א הל' ט"ו).

דף צ"ג

דין ההסתפרות ע"פ אחר חצות ע"י גוי

מדור זה נודב ע"י מוקיר רבנן אהוד יששכר ה"ו לע"נ בהירה בת בתיה

שאלה מ"ט} האם בליל פסח יש חיוב של מים אחרונים, או כיון דליל שימורים הוא, ואפי' ק"ש שחייב הוא פטורו אותו מלומר רק פרשה ראשונה, א"כ ודאי גם גם מים אחרונים פטור?
שאלה נ' האם מלמד תינוקות או משגיח ביישיבה וכו' שורטות מותר להם לצום תענית שובבי"ם?
פתרון לחידודא גליון כ"ו- פר' יוגש
שאלה מ"ז} חינוך לקטן האם רק האב מחויב בחינוך הקטן או גם אמו חייבת בחינוכו?
שאלה מ"ח} הא דבן עשרים שנה אין מענישים בשמים האם זה אפי' על מצוות הכתובות בתורה להדיא אזהרה בזה?
מ"ז} הנה חידשו בתוס' ישנים (יומא פב.) וכן פסקו הרבה מהפוסקים (יעו"ר במכתבים למערכת) דאין האם חייבת בחינוך בנה הקטן והחייב רק על האב, אולם רש"י (חגיגה ב.) כתב דגם האם חייבת, והרבה מהפוסקים יעו"ר בתרה"ד (ח"א סי' צ"ד) פסקו כרש"י, יעו"ר אריכות גדולה בזה במכתבים למערכת.
מ"ח} הנה בירושלמי פ"ב דבכורים הביאה התוס' מו"ק כח. וחגיגה טו. (עפ"י דברי העיין יעקב שם) וכן הוא בהר"ם (פר' חיי שרה) כתבו דאין מענישים פחות מכל, ובשו"ת חכם צבי (סי' מ"ט) חלק ע"ז, אולם בחוות יאיר (בהשטות דף רס"ג) כתב לחדש דדוקא היכא דלא תתיבא בהדיא העונש אולם בדבר הכתוב, ודאי מענישים אף בפחות מכל' דאל"ה היכי חייבה התורה חטאת למי שאינו בן כ'.

לחידודא